

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu

Petr Olšák; Karel Horák
Ze života CSTUGu

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu, Vol. 4 (1994), No. 3, 105–109

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/149714>

Terms of use:

© Československé sdružení uživatelů TeXu, 1994

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Určitě si mnozí z vás vzpomínají, že dostali pozvánku na kurzy $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u v Jevíčku a že tyto pozvánky dorazily relativně velmi pozdě, takže na rozhodování nebylo moc času. Také to byl termín, který, jak se později ukázalo, kolidoval s nejdůležitější softwarovou událostí v naší republice, s veletrhem INVEX-94.

Možná také někteří z vás měli pocit, že si v té pozvánce děláme legraci. Chtít totiž za dvoudenní kurz 280 Kč, přičemž v této částce je zahrnuto také stravování a ubytování, to skoro zavání nějakou levárnou. Když to porovnáme s cenami kurzů na programy typu T602, Norton Commander apod., na nichž se přihlášený patrně naučí správně a v pravé chvíli zmáčknout klávesu Esc, nemůžeme si myslet nic jiného.

Nebyla to levárna. Cena ubytování a stravování totiž činila v domově mládeže při gymnáziu v Jevíčku za jeden den neskutečných 115 Kč. Například za suroviny na oběd si účtovali 12,70 Kč. Když uvážíme současné ceny masa (a skutečně jsme tam maso měli), nedovedeme příliš pochopit, jak je to možné.

Karel Horák dále rozhodl, že tuto akci nebudeme brát jako výdělečnou. Znamená to, že zvolil minimální „konferenční příspěvek“ tak, aby to akorát pokrylo náklady na ubytování a dopravu lektorů a přípravu některých materiálů (xerox). ζ TUG tedy finančně z této akce vyšel bez ztráty desítky, ale také bez jediné koruny navíc. Ani lektori neviděli žádnou odměnu za svůj výkon. Dlužno podotknouti, že s touto představou jsme do toho my lektori šli, takže toto berte jen jako konstatování a nikoli jako výčitku.

Přes počáteční problémy související se skutečností, že byla pozvánka rozeslána pozdě, se velmi rychle naplnily ubytovací kapacity v Jevíčku, takže jsme dokonce museli některé přihlášky odmítnout. Z ohlasu na přihlášky můžeme soudit, že taková akce je dosti žádaná a že bychom se mohli někdy pokusit o její zopakování. Možná zase na jiném místě a rozhodně s větší časovou rezervou mezi rozesláním pozvánek a vlastní akcí. Ideální by bylo, kdyby se taková akce předem ohlásila například na stránkách tohoto bulletinu. To by ovšem tento časopis musel *pravdělně* vycházet, což jak všichni vidíme, se zatím neděje. Bohužel je navíc

marné očekávat, že by se tato situace zlepšila, protože se asi nenajde dobrovolník, který by shromažďoval články do bulletinu a časopis pravidelně formátoval. Navíc příspěvků do časopisu je proklatě málo.

Ještě se vrátím k Jevíčku. Kurzy jsme pojali více méně teoreticky. Tj. všichni tři lektori (Petr Sojka – $\text{\LaTeX}$, Petr Olšák – $\text{\TeX}$ a Karel Horák – METAFONT) kladli důraz na vysvětlení softwarových souvislostí a nikoli postupu, jak se co mačká při práci pod jedním konkrétním systémem. Tím se asi tyto kurzy diametrálně lišily od kurzů typu T602, o kterých jsem se již zmínil. Myslím, že právě proto mohly přinést přihlášeným mnohem trvalejší hodnoty. Je pravda, že tři lidé, kteří se přihlásili za Národní knihovnu v Praze, to po první mé přednášce vzdali. Když zjistili, že jim nebudu vysvětlovat, kde najdou na klávesnici Esc, jali se z tohoto kurzu ustoupiti. Ukázalo se, že došlo k nedorozumění, protože neviděli text pozvánky, ale někdo je na ty kurzy poslal. Sami přiznali, že kdyby viděli text pozvánky, dospěli by k závěru, že to není určeno pro ně, ale pro lidi starající se spíš o údržbu systému a $\text{\TeX}$ u na jejich pracovišti. Obávám se ale, že kurzy typu „vlevo nahoře na klávesnici vidíte klapku s označením Esc, zmáčkněte ji na povel – teď“ nejsou v souvislosti s $\text{\TeX}$ em vůbec myslitelné. Pokud se mýlím, pokuste se mi to, prosím, nějakými jemnými prostředky naznačit.

Byl jsem tam na všech třech kurzech a z rozhovorů s ostatními přihlášenými jsem nabyl dojmu, že to mělo pozitivní ohlas. Dokonce jsem asi svou vlastní přednáškou dosti pomotal hlavu jedné v $\text{\TeX}$ u začínající kolegyni. Když se naše skupina vracela večer z restauračního zařízení, četla tato kolegyně na obchodě nad výlohou nápis techtil a nikoli textil.

Určitě by bylo lepší, kdyby napsal jakési hodnocení kurzů někdo z přímých účastníků, který ale nebyl zainteresován organizací. Mohli bychom se možná dozvědět více kritických připomínek, které by ukázaly, čeho se máme vyvarovat při pořádání takových kurzů příště.

Kromě kurzů v Jevíčku jsme se na podzim roku 1994 pustili do další akce, která souvisela s propagací $\text{\TeX}$ u. Jednalo se o prezentaci $\text{\CTUGu}$ na výstavě neziskových organizací. Asi na začátku října jsme dostali nabídku od Výstavního výboru výstavy, že za 1 000 Kč můžeme na výstavě dostat stánek a vystavovat tam naše aktivity. Výstava se konala 1. až 3. 12. 1994. Rozhodli jsme s Karlem, že za tisícovku do toho jdeme. Nabídka nám připadala podobně levná a neskutečná, jako asi vám připadaly ceny našich kurzů. Ve svých představách jsem vytvořil několik variant možné prezentace. Ta minimální počítala s tím, že výstavní plo-

chu pojmu jako nástěnku, vyvěším tam pár informací a obrázků a jdu od toho. Jiné alternativy počítaly s tím, že bychom tam vystavovali knihy a měli tam dokonce počítač. Na předběžné schůzce s výstavním výborem jsem proto objednal i zásuvku 220 V až do stánku. Rozeslal jsem podrobnou informaci o výstavě členům výboru ČSTUGu a doufal, že touto cestou najdu potřebný počet dobrovolníků, kteří by byli ochotni se střídát a držet po celou dobu výstavy trvalou službu. Bohužel, ohlas byl minimální, a proto mi nezbývalo, než přistoupit na minimální program.

S Karlem jsme den před zahájením výstavy naaranžovali stánek. Jako podklad jsme použili výtisky METAFONTu v „proof“ módu některých písmen z Computer Modern rodiny fontů. Dále za podklad posloužily METAFONTové obrázky z Karlovy a mé dílny a ukázky ze skript kolegyně Donty. Na tomto podkladě zářilo slunce s nápisem $\text{\TeX}$ a dále tam bylo několik jednoduchých nápisů. Na políčkách jsme měli rozloženy některé sborníky a časopisy. Dále jsme připravili letáky na rozdávání a to bylo vše.

Děkuji všem, kteří se nabídli, že budou držet službu u stánků. Při aranžování nám pomohl Miroslav Dont, první den výstavy se u stánku vystřídal Karel Horák se Zdeňkem Wagnerem, druhý den jsem to táhnul já, v poledne mě zastoupil pan Štefan Porubský a poslední den se vystřídali student Petr Macháček a můj kolega z FEL Martin Bílý. Po celou dobu mi pomáhala s přípravou a udržováním stánku na výstavě moje žena, které bych chtěl také touto cestou poděkovat. Nemá to se mnou v souvislosti s $\text{\TeX}$ em lehké.

Nakonec se ukázalo, že by při takto „pokrytých“ službách u stánku bylo možné přistoupit i k lepší než minimální variantě, například předvádět něco na počítači. Nejsem si ale zcela jist, zda by tato snaha byla korunována nějakým konkrétním výsledkem, počítatelným např. v počtu dalších lidí, kteří by měli aspoň trochu představu o tom, co je to $\text{\TeX}$. Je pravda, že jsme na výstavě rozdali stovku letáků. Přitom jsme se s nimi nevnucovali, spíš naopak. Dávali jsme je až těm, kteří na základě vystavených materiálů projevíli zájem o bližší seznámení s naší aktivitou. I to se dá považovat celkem za úspěch.

Z globálního hlediska to byla výstava různorodá a mě osobně celkem zaujala. Svou činnost tam prezentovaly různé nevládní a neziskové organizace. Pro ilustraci uvedu např. různé nadace na pomoc zdravotně postiženým, Armáda spásy, Svaz vojenské mládeže, Občanské sdružení Česko-slovenské mosty, Společnost přátel Mongolska, atd. Poděkování patří i sponzorům výstavy a hlavně výstavnímu výboru, který mi připa-

dal, že sestává z nadšenců podobným způsobem zanícených, jako jsme my do $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u. Hlavním posláním výstavy měla být prezentace existence bohatého života v nekomerčním sektoru. Tato prezentace by mohla ovlivnit zákonodárné činitele při přijímání zákonů týkající se této problematiky.

V závěru svého povídání bych se chtěl zmínit o přípravách či spíše nepřipravách nového $\mathcal{C}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u. Rozhodli jsme se, že by bylo záhodno do současného $\mathcal{C}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u zařadit několik novinek. Především nové vzory dělení slov vygenerované strojově, dále $\text{L}_{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X } 2_{\epsilon}$ a asi nové verze Mattesových ovladačů. Také by tam neměla chybět česká a slovenská podpora pro sazbu PostScriptovými fonty.

Celý problém příštích verzí $\mathcal{C}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u ovšem závisí na dostatečném počtu dobrovolníků, kteří jsou ochotni investovat do toho svou práci. Vznik a současný život $\mathcal{C}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u se dá, při troše zjednodušení, vyložit takto. Vždy existoval člověk, který potřeboval $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ např. na svém pracovišti uvést do nějakého provozně dobrého stavu. Když už do toho tu práci věnoval, přidal ještě trochu další práce a spolupráce s některými kolegy, aby výsledek byl prezentovatelný v rámci $\mathcal{C}\text{TUG}$ u.

V tuto chvíli ale koncepce $\mathcal{C}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u naráží na velmi problematickou bariéru. Znovu sice existuje člověk, nebo dokonce skupina lidí, kteří pracují na uvedení $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u do pokud možno perfektního provozu. Tentokrát se jedná o lidi v Brně. Jediný problém je, že tam zatím provozují $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$, jehož kódování fontů a základní koncepce jsou zcela nekompatibilní se současným stavem $\mathcal{C}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u. Od své koncepce nejsou ochotni ustoupit, protože je jejich postup více přijatelný na mezinárodním fóru. Také asi nebudou ochotni zabývat se a příliš precizovat DOSovskou instalaci (a už vůbec ne MS-Woknovou), protože hlavním předmětem jejich zájmu je UNIX, zejména Linux.

Nemalým problémem je též skutečnost, že v $\mathcal{C}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u je zahrnut velký díl Mattesovy práce, ovšem balík $\text{emT}_{\text{E}}\text{X}$ u tam není úplný a v originální koncepci (tj. např. s originální strukturou adresářů). To je v rozporu s požadavky samotného Mattese.

Rád bych, aby se k dalšímu osudu $\mathcal{C}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u v souvislosti s naznačenými skutečnostmi vyjádřila širší členská základna. Proto uvítám diskusi na toto téma na lednovém valném shromáždění. Já sám totiž v současné době necítím potřebu $\mathcal{C}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ dále vylepšovat a tím i udržovat krok se světovým vývojem. Můj konzervatismus pramení z toho, že pracuji s jednou pevně daným a neměnným plainem a nikoli s prudce se rozvíjejícím

L^AT_EXem. Rád bych proto přenechal aktivitu kolem ζ T_EXu Brňákům. To ale přinese problémy, související s celkovou a základní změnou koncepce, hlavně na úrovni kódování ζ fontů. Přibudou potíže s kompatibilitou. Je to ta nejsprávnější cesta? Není to podraz pro všechny, kteří považují T_EX za něco stálého a v tom vidí jeho velikou přednost? Pro vysvětlení: T_EX skutečně *je* stálý a neměnný, zde si ale klademe otázku, zda budeme bazírovat na neměnnosti toho, co se týká předpony ζ .

Mluvil jsem o ζ T_EXu také s panem Wagnerem. Říkal, že je ochoten implementovat do ζ T_EXu nový L^AT_EX 2 _{ϵ} bez závislosti na tom, jaké kódování se zvolí. Použije k tomu zejména balík maker pana Zlatušky s jeho laskavým svolením. K práci přistoupí až poté, co se na síti objeví nová záplata L^AT_EXu 2 _{ϵ} , která je avizována na konec roku 1994. Znamená to tedy, že stejně nejdůležitější část novinek v ζ T_EXu je možné provést až v lednu. Práci proto v tuto chvíli neodkládáme kvůli neshodám v nějakém kódování (ačkoli tyto neshody tu jsou), ale kvůli čekání na nejčerstvější verzi L^AT_EXu 2 _{ϵ} .

11. 12. 1994

Petr Olšák

Na doplnění: Moje zážitky z výstavy

Souhlasím s Petrem přinejmenším v tom, že naše účast na zmíněné výstavě byla zajímavá zkušenost, přesto že v poslední fázi příprav, kdy už šlo opravdu do tuhého a bylo třeba nejen přiložit ruku k dílu, ale také obětovat dost nedostatkového času, jsem začínal o účelnosti takovéto „prezentace“ oprávněně pochybovat. Když mě vystřídal kolega Wagner, ještě jsem zběžně prošel většinu stánků a v uvedeném pozorování jsem se jen utvrdil. Ale konec konců jsem zas jednou po dlouhé době strávil dopoledne nečinorodým lenošením, trochu si počítal ve vystaveném TUGboatu a občas věnoval úsměv neopatrným návštěvníkům, kterým se nepodařilo včas našemu stánku vyhnout; z nich projevíly hlubší zájem pouze dvě ženské bytosti, z nichž jednu nejvíce nadchla možnost dělat „takové krásné odměcniny“, jež dosud musela do šestsetdvojkou psaných kandidátských prací dopisovat ručně, a ta si už u mně vyzvedla i instalační diskety, zatímco druhá pro změnu trochu dostala mne: nejdřív mě nechala zasvěceně vychvalovat možnosti T_EXu a METAFONTu, aby se nakonec zeptala, jestli bych její chudé nadaci neudělal tedy značku, kterou zatím kreslí ručně. Ve své stařecké vstřícnosti jsem asi po týdnu značku dle svěřené předlohy skutečně v METAFONTu vyrobil a na adresu nadace odeslal návrh hlavičkového papíru. Dodnes jsem však nedostal žádnou odpověď (asi tam vyřizuje korespondenci někdo takový jako já).

Karel Horák